Aras Seddigh, *Impersonating a... (V) A & B*, 2020

Gerçek 'Gibi' ARAS SEDDİGH

Büyük salgın döneminde salgının kötü kokuyu yayıldığını düşünüyorlarmış. Covid-19, koku alma hissini kaybettirebiliyormuş. İzolasyon halinde ve endişe altında beyin anormal örüntüler kurabiliyormuş. 'Yeni normal'imiz buymuş.

İHTİMALELER VE ŞÜPHE

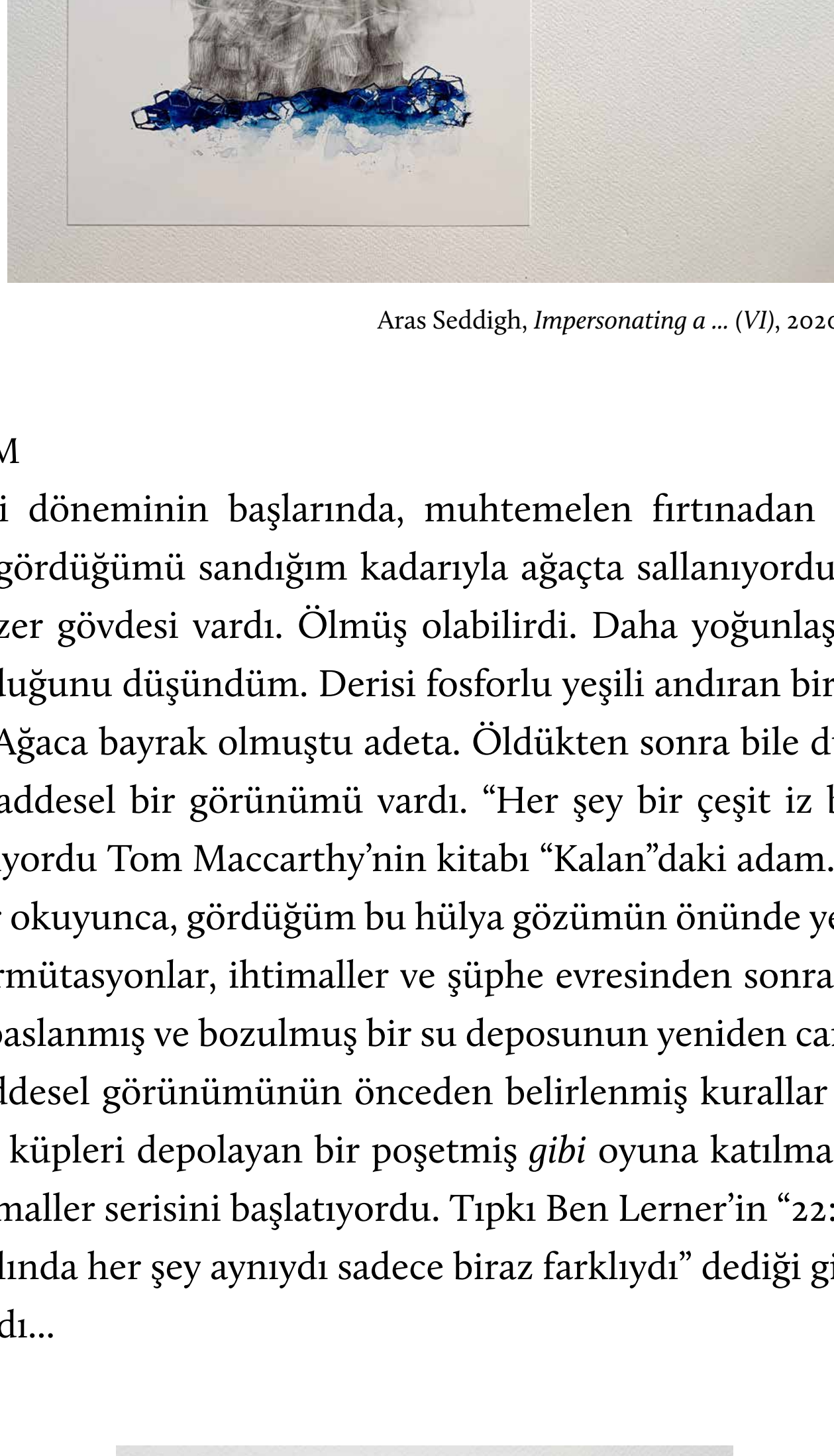
Ömer, parfüm ve koku yapıyordu. 2018 Ekim ayında beraber çalışmaya başladığımızda önce bir plan yapmak istedik fakat kısa bir süre içerisinde bundan vazgeçtik. O bana koklamam için kokular hazırlıyordu ve bu deneyimlerin yansımalarını izliyordu. Ben bu kokular için kısa tanımlar/anlatılar yazıyordum. Ürettiğim şeylere okuduklarım, izlediklerim, dinlediklerim *gibi* kokladığım kokular da nüfuz ediyordu.

Ona resim yapması, resim olmazsa da 'iz bırakması' için açtığım tuvali bir zihin akışı günlüğü olarak kullanmaya başladığımızı fark ettik. Nereye varacağına dair sabit bir fikrimiz yoktu ama vardığı yerin doğru olacağına inanıyor gibiydi. Bu Ömer için yeni bir yaklaşımdı ve aynı yaklaşımı o süreçte yaptığı bir parfümde de sürdürdü. Eş zamanlı olarak bir günlük tutmaya başladık. Kokuya odaklandığı bir dönemde resim ve yazıyla olan ilişkisi uzun bir aradan sonra tekrar tazelenmiş gibiydi.

Bir süre sonra Ömer kendini "Atölye Cini" olarak tanımladı ve bir oyun olarak koku-yazı münazarasına başladık. Bu dönemde "Büyücünün karakteri metoduna ve malzemesine sindiği zaman büyüünün gerçekliği şüphe uyandırır mı?" sorusunu düşünüp durduğumu hatırlıyorum. Bunun yanında, "Ömer kokunun karakterine benzer şekilde rol mü yapıyor, yoksa rolünü aslında gerçekleştirerek mi oynuyor?" diye şüphe duyuyordum. Daha bir defter dolusu şüphe...

Münazara oyunu ile başlayarak, bir buçuk yılı geçen iş birliği sürecimiz içinde "bunu kokla", "buna bak", "şunu çek" *gibi* sinir sistemi basitliğindeki şeyler haricinde konuşmalarımız referanslar ve sembollerin sembollerine dolu bir hale gelmişti. Dönüşmüş olan dilimiz artık başlangıç noktasını unutmuştu. Ben bu süreçte esnasında "aéroploge" (kara yelkenlileri) ve su depoları arasındaki ilişkinin permütasyonları olan "Şüphe" serisine başladım, Ömer ise "Incarnation (Cisimleşme)" isimli 99 edisyonu olan parfüm serisine başlamıştı. Şimdi buradan baktığımda "Şüphe" serisinin kokunun karakteriyle aynı aileden olduğunu ve bu sürecin sanat pratiğini etkilemesinin aşağıdaki maddeler ile bağlantılı olduğunu fark ediyorum:

- Aynı kokuyu farklı zamanlarda koklayınca o koku hakkında yazdığım yazının değişmesi
- Kokunun anında zihni bulunduğu ortamdan farklı bir zaman ve mekana taşıyabilme özelliğini deneyimlemem
- Kokunun uçucu ve soyut karakteri
- Tıpkı müzik olduğu *gibi*, kokunun doku ve uzamsal özellikleriyle ambiyans yaratabilmesi
- Bazen bir koku tam olarak anlam ifade etmese de Ömer konuşurken anlam ifade etmeye başlaması
- Kokunun bir *iletişim aracı olarak hem yetersiz hem etkili* yetisiyle tanışmam
- Kendi algılarım ve karşımdakinin algılarının olasılıklar silsilesi olabileceğini deneyimlemem
- *gibi* sözcüğünün kokuyu tanımlamadaki temel rolü
- Bir şeylerden anlam çıkarmak yerine bir şeylere anlam katmak ihtimaliyle karşılaşmam

Aras Seddigh, *Impersonating a... (VI)*, 2020

MÜPHEM

...Pandemi döneminin başlarında, muhtemelen fırtınadan sonra ortaya çıkmıştı ve gördüğümü sandığım kadarıyla ağaçta sallanıyordu. Kuruğu ve kanada benzer gövdesi vardı. Ölmüş olabilirdi. Daha yoğunlaşarak bakınca bir vatoz olduğunu düşündüm. Derisi fosforlu yeşili andıran bir renkteydi ve parlıyordu. Ağaca bayrak olmuştu adeta. Öldükten sonra bile duygular yaratabilecek maddesel bir görünümü vardı. "Her şey bir çeşit iz bırakmak zorundadır" diyordu Tom Maccarthy'nin kitabı "Kalan"daki adam. Kitaptaki bu yazıyı tekrar okuyunca, gördüğüm bu hülya gözümün önünde yeniden canlanıyordu. Permütasyonlar, ihtimaller ve şüphe evresinden sonra ortaya çıkan buruşmuş, paslanmış ve bozulmuş bir su deposunun yeniden canlanmaya çalışması, maddesel görünümünün önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde evrilmesi ve küpleri depolayan bir poşetmiş *gibi* oyuna katılması benim için yeni bir ihtimaller serisini başlatıyordu. Tıpkı Ben Lerner'in "22:04" isimli kitabında, "Aslında her şey aynıydı sadece biraz farklıydı" dediği gibiydi; sadece biraz farklıydı...

Aras Seddigh, *Impersonating a... (VII)*, 2020

RASYONEL

Parfüm materyalleri kabaca üçe ayrılır:

• Doğal esanslar, damıtım¹, soğuk sıkım² ve özütleme³ yöntemleriyle elde edilir. Bu süreçler içerisinde koku molekülleri filtrelendirir, dönüşür ve parçalanır. Doğal materyaller daima içinde birden fazla koku molekülü taşırlar ve bu yüzden her bir doğal materyal bir anlamda doğa tarafından kompoze edilmiş bir parfüm gibidir. Gülün damıtılması sonucu elde edilen gül yağı doğal bir esanstır.

• Doğal izolatlar, doğal materyallerden elde edilen tekil moleküllerdir. Gülün damıtılması sürecinde bir yan ürün olan gül suyundan elde edilen gül alkollü (phenylethyl alkol) doğaldan rafine edilmiş bir izole moleküldür.

• Sentetikler, Kimyasal reaksiyonlarla bir maddenin kendi özelliklerini kaybedip yeni özellikte bir madde meydana getirilmesi yani sentezle elde edilen tekil moleküllerdir. Sentetikler yoluyla parfümörler bir yenilik yaratabilir ya da başka türlü temsil edilmesi mümkün olmayan kokuların illüzyonunu ortaya koyabilir.

Görme ve işitmeden farklı olarak koku duyusu, şeyin kendisinin vücuda alınmasını gerektirir. Bir çiçeği ya da bir cesedi kokladığımızda, koklanan nesnenin sembolü ya da yansıması değil kendisinin ufak bir parçası vücudumuza girer ve ortamın bir temsilcisi olarak karşılanır. Saf, steril ortamların bir kokusu yoktur çünkü buralarda tanımlanacak bir şey yoktur.

Koku duyusu tiyatrodaki koro, orkestradaki bas ya da sinemadaki müzik *gibi* düşünülebilir. Bilinçle daha ilişkili çalışan duylara hitap eden uyarıcılar olduğu müddetçe ilgiyi kendi üstünde tutmadan onların nasıl algılandığını şekillendirir, "gut feeling" denilen içgüdüsel duyguyu sağlar. Örneğin aynı kokuyu parmesan ya da kustumuk olarak algılamak tamamen kokunun yanında aldığımız görsel işaretlere bağlıdır. Bu karşılıklı önermeler parfümerideki illüzyonları oluşturmada önemli bir faktördür. Koku hem deneyime ait beklentiye şekillendirir hem de beklenti tarafından şekillendirilir.

Bugün koku hakkında bir ortak dil ve algı olmayışı, onu içinde kavrama bürünmemiş niyet saklamak için kullanışlı bir ortam yapmaktadır. Böylece kelimeler ve formlar için gerekenden çok daha az çabayla koku şiirsellik kazanabilir.

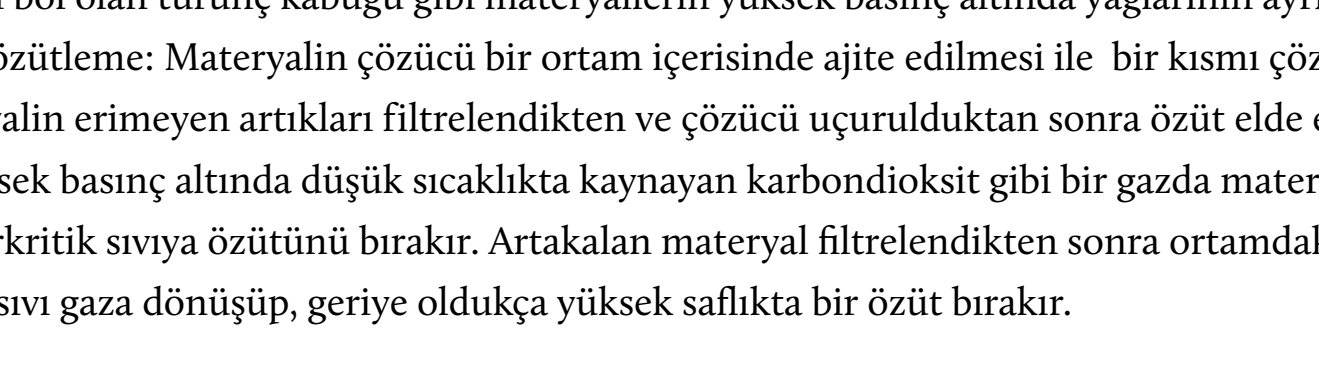
Ömer'in Notu:

Tanışmamızın ilk haftalarında Aras bana parfümlerin oluşum sürecini sorduğunda, ona hiç süslemeden ve daha önce pek kelimelere dökerek birilerine anlatmadığım şekilde anlatmıştım: "Aklımdaki şeyi tekrar tekrar sıfırdan yapıyorum. Yeteri kadar yaptığımı düşününce ve onlardan yeterince uzaklaşınca bir araya getirip kokluyorum ve formüllerine bakıyorum. Nerelerde değişiklik var, nereler aynı kalmış... Böylece özünü anlıyorum ya da anladığımı zannediyorum. Anlıyor musun?"

Bunun gibi bir şeyler söylemişim herhalde. En azından aklımda böyle kalmış. Çok kolayca "anladım" demişti ve ben de çok olağan bir şekilde gerçekten anladığına inanmıştım.

Zamanla, onun da benzer bir şekilde, *zamani* ve *tekrarı* bir damıtma metodu olarak kullandığını gördüm.

Ömer İpekçi

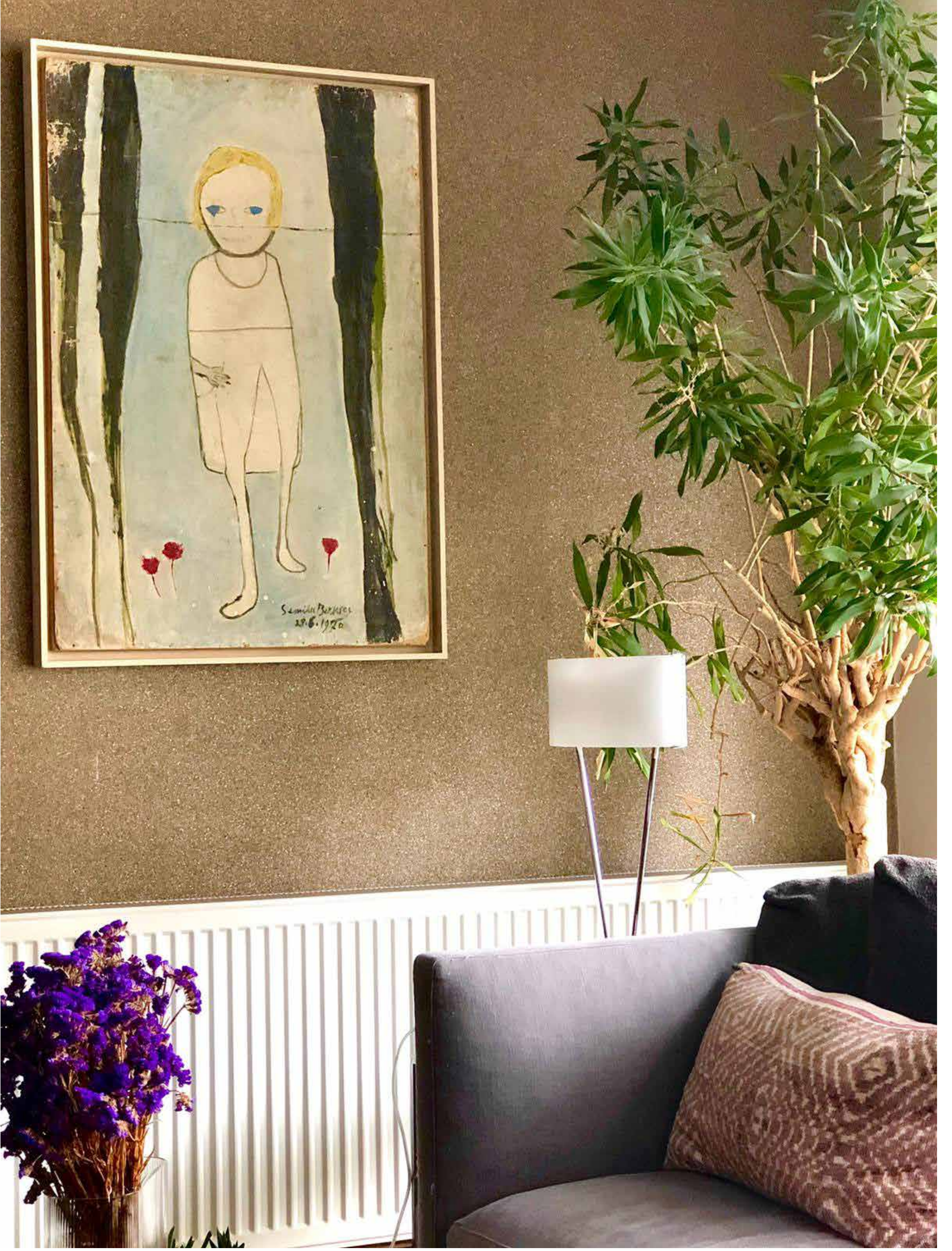
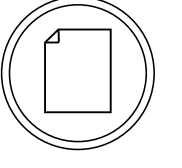

[1] Alkol ya da su ile beraber materyal kaynatılır. Buharın tekrar yoğunlaştırılması sonucunda özüt ve kokulu su ayrıştırılır.

[2] Kokulu yağı bol olan turunc kabuğu gibi materyallerin yüksek basınç altında yağlarının ayrıştırılması.

[3] Çözücüyle özütleme: Materyalin çözücü bir ortam içerisinde ajite edilmesi ile bir kısmı çözücünün içerisinde erir. Materyalin erimeyen artıkları filtrelendikten ve çözücü uçurulduktan sonra özüt elde edilir. Süperkritik özütleme: Yüksek basınç altında düşük sıcaklıkta kaynayan karbondioksit gibi bir gazda materyal kaynatılır. Materyal bu süperkritik sıvıya özütünü bırakır. Artakalan materyal filtrelendikten sonra ortamdaki basınç azaltılır ve süperkritik sıvı gaza dönüşüp, geriye oldukça yüksek saflıkta bir özüt bırakır.

KÖŞE:

“Evde favori köşem sanıyorum burası. Semiha Berksoy’un resmi ‘Art Brut’ olarak tanımlanıyor mu bilmiyorum ama, bu tarzla ilgili seneler önce aldığım kitaptaki fotoğrafları ilk gördüğümde hissettiğim sıcaklığın aynısını, Semiha Berksoy’un çok sayıda eserini ilk defa bir fuarda gördüğümde de hissettim. Cem Sultan’ın hayatına özel ilgi duyan bir tarih meraklısı olarak bu eserin isminin ‘Cem Sultan’ olduğunu da öğrenince, çok isteyerek satın almak için gereken kimya o anda oluştu diyebilirim. Ancak, kimyanın oluşması bütçeyi de oluşturmadığı için o anda yutkunmakla yetinmiştim. 2-3 sene sonra şartlar denk geldi ve eşimle ilk görüşte beğendiğimiz bu işin sahibi olabildik. Resimdeki figür Cem Sultan mı değil mi şüphesi olmaması da rahatlatıcı tabii.”

Erdem Akün